

HET KLEINE VUIL EN HET GROTE VUIL

OVER DE TeloORGANG VAN HET PUBLIEKE MOREEL EN DE PUBLIEKE MORAAL

Een open brief aan politiek, pers, media, alle maatschappelijke belangenorganisaties en alle burgers die het betreft of die zich aangesproken voelen; aan alle 'boomers' en aan hun 'haters'.

Wij leven in een tijd van moreel verval of beter gezegd morele onverschilligheid. De publieke opinie maakt zich kennelijk niet langer druk over voorvallen van bestuurlijke corruptie:

Daar was **de zaak Poch**: Als was het een spelletje; het Nederlandse OM speelt de met pensioen gaande piloot Julio Poch tijdens zijn feestelijke afscheidsvlucht in handen van het politiek partijdige Spaanse OM dat hem aansluitend laat uitleveren aan het notoir partijdige Argentijnse OM. Dat OM heeft al snel door dat ze tegen deze ex-landgenoot met foute politieke overtuiging, afgezien van die overtuiging geen zaak hebben. Ze slagen er desalniettemin in om Poch 8 jaar in de cel te laten verblijven voordat zijn zaak vóórkomt. Poch komt na 8 jaar gevangenis onveroordeeld maar financieel kaalgeplukt, vrij: een berooide medelander aan wie onze overheid geen excuses besteedt, en die nu moet afwachten of de rechter goed kan maken wat onze overheid aan ordinair fatsoen tekortkwam.

En er is **de zaak Van Laarhoven**: Een ondernemer maakt gebruik van de wettelijke ruimte die het Nederlands gedoogbeleid biedt t.a.v. de commerciële verstrekking van bepaalde softdrugs. Hij slaagt er in een goed renderende keten van zgn. coffeeshops op te zetten. Wordt daarmee zo rijk dat hij besluit zijn zakelijk imperium door te verkopen en van het verworven kapitaal rustig te gaan leven in Thailand. Het Nederlands OM vermoedt dat bij de aanlevering van de softdrugs aan de coffeeshops (het probleem van de bevoorrading "aan de achterdeur") er genoeg gebeurd kan zijn wat een nader onderzoek interessant maakt: Mogelijk omvangrijke illegaal verkregen inkomsten die vervolgens zouden zijn witgewassen. Van Laarhoven geniet intussen van zijn geld en zijn gezin in Thailand. Het Nederlands OM seint zijn Thaise collega's in over het verblijf in hun land van een 'grote drugshandelaar' en levert het bijbehorende 'bewijsmateriaal'. Wat de Nederlandse wet gedooft wordt in Thailand draconisch bestraft. Dat die drugshandel plaats vond in een heel ander land waar heel andere wetten gelden, houdt de Thaise justitie in het geheel niet tegen: Van Laarhoven 's bezit wordt in beslag genomen, hij krijgt een eeuw gevangenisstraf; zijn vrouw die in feite nergens bij betrokken was krijgt 20 jaar. Het Nederlandse OM wast de handen in onschuld. Was het niet door de actie van de Ombudsman dan zat Van Laarhoven nu nog in mensonterende en gezondheidsbedreigende omstandigheden in een Thaise gevangenis; zijn vrouw zit daar overigens nog steeds. De reacties van de Nederlandse pers waren en zijn lauw, meer nieuwsgierig dan verontwaardigd. Er werd geopperd dat Van Laarhoven vast wel wat op z'n kerfstok moet hebben.

Voeg daarbij (denk even terug) **de euthanasiezaak in Tuitjenhorn**: Ook hier een OM dat extreem uit de bocht ging en daarmee de zelfmoord van de betrokken huisarts veroorzaakte, alles binnen de geldende regels – volgens een rapport van een emeritus vicepresident van de Hoge Raad.

En dan was er ook nog dat geval in Limburg, van een beneden de wettelijke leeftijdsgrens actieve prostituee: Een gevalletje dat met geldboetes zonder ruchtbaarheid had kunnen worden afgedaan maar door het OM zo werd aangepakt en in de publiciteit gebracht dat daarmee twee suïcides werden uitgelokt.

En dan is daar die kwestie van 'de toeslagen': Jaren achtereen vervolgt de fiscus honderden zo geen duizenden landgenoten die meenden wettelijk recht te hebben op zgn. toeslagen, subsidies die door de overheid worden verstrekt voor allerlei uit de persoonlijke of gezinssituatie voortvloeiende extra-kosten. De fiscus heeft speciale software die dat soort verstrekkingen en de aanvragen daarvoor, analyseert, en dan een indicatie kan geven van mogelijk misbruik. De idee dat zo'n indicatie hooguit aanleiding mag zijn voor nader onderzoek, was aan de fiscus noch aan de politiek besteed: Die indicaties leidden tot nauwelijks gemotiveerde terugvorderingen van verstrekte 'toeslagen'. Terugvorderingen, met strafvorderingen daaroverheen (vaak met in beslagname van 'luxe' goederen zoals de auto), werden een routine-reactie. Het aantal slachtoffers van deze inquisitiepraktijken is nog bij benadering niet bekend. Het moet gezegd worden dat individuele Kamerleden zich deze zaak hebben aangetrokken en dat ook het rapport van de commissie Donner over deze toeslagenaffaire de overheid tot bezinning en inkeer heeft gebracht. Aan de pers heeft dat zeker niet gelegen.

En als uitsmijter van *dit kleine vuil*: het akkefietje 'wildplassen'. Eén van ons handjevol gecertificeerde helden viert in het diepe zuiden carnaval en wordt rond middernacht – als daar de halve bevolking zich laat gaan in kermisjool en de wildplassers van de straat geraapt kunnen worden – bij het lozen van een niet op te houden teveel aan bier, gearresteerd door de bereden politie die hem in de boeien slaat en toevoegt 'daar gaat je Willemsorde'. Vreemd genoeg gooit de lokale OvJ het betreffende verbaal niet in de prullenbak maar laat de zaak vóórkomen voor een rechtbank die eveneens meent dat in dit geval de mug moet worden opgeblazen tot een olifant. De minne jaloezie die zijn kans schoon ziet iemand omlaag te trekken die iets gepresteerd heeft waaromtrent iedere man zich afvraagt of hij daarvoor zelf voldoende lef zou hebben gehad. De kleinzieligheid is van een overtreffende trap. Morele onverschilligheid is dit niet nee, moreel corrupt is het wel.

Als boven gezegd: verregaande morele onverschilligheid. Wat hebben wij, de senioren generaties, laten liggen bij het grootbrengen van de generaties die nu aan de touwtjes trekken?

En dan nu, na het kleine vuil, *het grote vuil*: Voeg bij de bovengenoemde zaken de verreweg omvangrijkste morele ontsporing: de al ruim een decennium slepende pensioenroof: In de 'late night' talkshow *Op1* van 22 januari jl., constateert minister Koolmees dat de pensioenfondsen nu gezamenlijk 1500 miljard in kas hebben. En vervolgt met de glasharde bewering dat dat niet genoeg is om de pensioenen te indexeren. 1500 Miljard, tweemaal het BBP, een 'all time high'! Ik, pensioentrekker, ben nu 77. Toen ik in 1986, 43 jaar was – in de 80-er-jaren crisis (een echte crisis met werkloosheidspercentages in de twee cijfers) – hadden de pensioenfondsen samen 0,8 BBP in kas (omgerekend 140 miljard euro) en niemand van ons haalde het in zijn hoofd om de oudere generaties de indexatie van hun pensioenen te misgunnen. Zij hadden immers betaald, zoals wij betaalden, voor een "welvaartsvast" pensioen? Natuurlijk gold altijd de conditie mits de financiële staat van het fonds zo'n indexatie toelaat ("welvaartsvast tenzij"). Maar de idee dat die indexatie achterwege zou kunnen blijven was, ook in de voorlichting van de overheid, zoiets als "wanneer de hemel op ons hoofd valt". De inschatting van de economische toekomst was 'realistisch' optimistisch. De idee dat de senioren maar moesten bloeden voor onze toekomstangst had geen aanhang.

Integendeel: om de werkloosheid tegen te gaan en de kans op werk voor de jongeren te vergroten werden de ouderen vanaf 55-plus met allerlei lokkertjes overgehaald een vervroegd pensioen te accepteren. Dat was dus niet het scenario om de pensioenindexatie ter discussie te stellen. Maar nu, bij een sociaaleconomische waarde van het nationale pensioenvermogen die twee-en-een-half maal zo hoog is als in 1986 (en nominaal meer dan tienmaal zo hoog), reageren de werkende generaties met een fobische toekomstangst en eisen de toepassing van een “risicovrije” rekenrente bij de berekening van de dekkingsgraden van de fondsen – alsof risicovrij in ons heelal überhaupt bestaat! Een snoeihard egoïsme lijkt Koolmees en zijn generatie te bezielen. Wat brengt hen er toe ons voor te houden dat het huidige astronomische pensioenvermogen ontoereikend zou zijn voor het uitbetalen van de welvaarts vaste pensioenen die aan ons werden toegezegd toen wij onze premies afdroegen? Het lijkt een psychopathische obsessie.

Deze recente ontwikkeling, een ruime verdubbeling van het pensioenvermogen sinds de bankencrisis, dat echter volgens de nieuwe rekenregels moet worden gewaardeerd als ontoereikend om de pensioenen te indexeren, was bij de opstelling en introductie van de nieuwe pensioenwet (2006 – 2007) door de wetgever gepland noch voorzien. De idee was dat de nieuwe rekenregels de bestaande uitkeringspraktijk niet wezenlijk zouden aantasten. Het was dus zeker niet de bedoeling ons welvaarts vast ouderdomspensioen af te schalen naar een nominaal pensioen. Zo’n perspectief is in het maatschappelijk en politiek debat rond de invoering van de nieuwe pensioenwet nooit aan de orde geweest: Toen in 2006 – 2007 de ‘nieuwe’ pensioenwet (de opvolger van de wet op de pensioenen en spaargelden) werd voorbereid had niemand in de gaten en had niemand de intentie dat met die nieuwe wet de welvaarts vastheid c.q. waarde vastheid van de pensioenen mogelijk ongedaan gemaakt zou kunnen worden. Deze mogelijkheid rolde als een gevolg van de ontwikkeling van de interbancaire SWAP-rente en het rentebeleid van de ECB, bij automatisme, onbedoeld en onvoorzien uit het rekenmodel. Zoals een van de betrokken ambtenaren¹ bij zijn pensionering meldde: ‘Wij hadden geen idee dat het koppelen van de berekening van de dekkingsgraden aan de interbancaire swap-rentes tot dit soort consequenties leiden zou’. Deze ‘de facto’ omzetting van onze ouderdomspensioenen van welvaarts vast naar nominaal – tegen de ambtelijke en professionele verwachtingen in – is de overheid onvoorzien in de schoot gevallen, en, in strijd met alle daarover gedane toezeggingen, in een volstrekt amoreel opportunisme opgepakt en benut. En helaas ontbreekt bij de doorslaggevende meerderheid van onze Tweede Kamer het morele besef dat wetgevingsfouten die door nonchalance of gebrek aan inzicht zijn gemaakt, gewoon behoren te worden hersteld.

U ziet nu het verband met de hierboven gegeven opsomming van voorvallen van morele onverschilligheid en bestuurlijke corruptie. De amoreel opportunistische benutting van een abusievelijk geïntroduceerde mogelijkheid om het pensioen van de gepensioneerde Nederlanders ‘de facto’ te kunnen omzetten van een welvaarts vast naar een nominaal

---

¹ Dhr. Gerard Riemen (tot 1.11.2019 algemeen directeur van de Pensioenfederatie) was destijds als ambtenaar op het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid medeverantwoordelijk voor het ontwerp van het Financieel Toetsingskader (FTK) voor het pensioenstelsel, waarin ook de nieuwe regels voor de rekenrente zijn opgenomen. Die regels bepalen hoeveel geld de pensioenfondsen in kas moeten hebben om in de toekomst de pensioenen te kunnen betalen (de zgn. dekkingsgraden). Terugkijkend is hij niet blij met dat ‘knellende keurslijf’. *“Als we destijds in deze situatie hadden gezeten – dus met lage rentes – hadden we een ander toetsingskader geschreven. Daar ben ik van overtuigd. We hebben ons destijds niet gerealiseerd dat de afhankelijkheid van de rente zo’n impact zou hebben. Niemand kon zich toen realiseren dat we zo lang met zo’n lage rente zouden zitten.”* (Business Insider 25.5.2019).

pensioen – het uitbaten van een evidente wetgevingsfout – mag meer dan ordinair onbetrouwbaar worden genoemd.

De benutting van deze wetgevingsfout – die bij moreel en intellectueel volwaardig functioneren van ons parlement allang hersteld had moeten zijn. – past zondermeer in het bovenstaande rijtje van ‘schoftenstreken’ maar springt er natuurlijk uit door zowel zijn omvang als door de ‘betrokkenheid’ van de andere maatschappelijk actoren:

- De werkgevers wassen hun handen in onschuld.
- De vakbeweging kijkt steevast de andere kant op: ‘onze prioriteit ligt bij de belangenbehartiging van onze werkende leden’ (alsof die geholpen worden met een gesaboteerd pensioenperspectief).
- De ouderenorganisaties (ANBO t/m MAX) organiseerden extra bingo-avondjes en een extra ‘voorlichting’ (TV) die door de volstrekt warhoofdige presentatie van Cees Grimbergen alle essentiële punten miste en het publiek achterliet in een staat van ontkenning van de mogelijkheid van een oplossing.

Intussen is ook Henk Krol afgedaald tot een niveau waarop hij al heel tevreden zou zijn met een rekenrente van 2%. Van 50PLUS of de SP hoor je nu weinig meer over de al meer dan 10 jaar durende systematische pensioenroof van gepensioneerd Nederland – een cumulatief bedrag van ergens rond de 30 miljard euro, dat uit het collectief pensioenvermogen van ca. 1500 miljard natuurlijk probleemloos zou kunnen worden uitbetaald.

Een ondernemer die zou voorstellen nu in de lonen te snijden omdat zijn bedrijf over 30 tot 40 jaar misschien wel verlies zou kunnen draaien, zou door de vakbeweging kapot worden gestaakt. Nu de regering precies datgene doet, met het ‘uitgestelde loon’ van de postactieve Nederlanders, spelen de vakbonden stommetje en kijken de andere kant op. Toch hangen lonen en pensioenen af van dezelfde economie. Toch hebben ooit de vakbonden zich gecommitteerd om de loonontwikkeling van de postactieven (hun ‘uitgestelde’ loon) gelijk op te laten gaan met die van de actieven. In dat licht bezien is het beleid van de vakbonden gedurende het afgelopen decennium ronduit asociaal en onbetrouwbaar geweest. Eerlijke excuses zijn hier meer dan gepast.

En niemand lijkt zich te willen realiseren wat het huidige beleid inhoudt voor de toekomst: Over de eerste decade van het ‘de facto’ nominaal ouderdomspensioen (2009 – 2019) heeft dat pensioen een koopkrachtachterstand opgelopen van ca. 20%. Die achterstand zal bij ongewijzigd beleid aan het eind van de tweede decade (het jaar 2029) ca. 40% bedragen. Dat wil zeggen: Wanneer na tweemaal tien jaar de pensioenverdiener overlijdt (20 jaar na zijn 65^e, dat zal ongeveer het gemiddelde zijn voor de langlevers onder ons) en zijn weduwe in aanmerking komt voor haar nabestaandenpensioen, is dat ook zo’n 40% in koopkracht gedaald. Dat kan een inkomensval zijn van bovenmodaal naar diep submodaal. En dat is dus niet het nabestaandenpensioen wat de echtgenoot voor haar bij elkaar verdiend had. Een grote groep alleenstaande ouderen vallen zo terug naar een inkomen op of rond het sociaal minimum, terwijl er premie betaald werd voor een modaal tot bovenmodaal nabestaandeninkomen.

En dat is dus de pensioenpolitiek van liberalen (VVD en D66), van confessionelen (CDA maar ook de CU – de christenen die hun leer nog te serieus nemen voor het soort verwaterde confessionele uitgangspunten dat ook voor moslims of hindoes aanvaardbaar is – dat blijft toch een heel vreemde zaak dat ook zulke christenen zo’n megadiefstal door de overheid kunnen accepteren; zouden ze de Tien Geboden er voor herschreven hebben?); en als er ministersposten mee te verdienen zijn schuiven ook de socialisten (PvdA en GroenLinks) zonder morren aan om te helpen het pensioen van de ‘boomers’ af te bouwen.

Liberalen, confessionelen, socialisten – een gedeelde aso mentaliteit?
Is er voor de wederinvoering van het bestuurlijk fatsoen in Nederland dan echt een populistische omwenteling nodig?

Terwijl dus zakelijk gezien dit ‘soberheidsbeleid’ echt helemaal nergens voor nodig was of is: Er was, er is, en er zal voor de afzienbare toekomst voldoende pensioenvermogen zijn voor welvaartsvaste c.q. waarde vaste pensioenen. Als in de afgelopen decade de pensioenen wel geïndexeerd waren stond het nationale pensioenvermogen nu op ca. 1450 miljard in plaats van 1500 miljard. En in die decade zou onze economie grote baat hebben gehad van de consumptieve injectie van de pensioenindexeringen: Als de ‘boomers’ er op kunnen vertrouwen dat aan hen betaald wordt wat ze eerlijk hebben verdiend, kunnen ze dat ook in goed vertrouwen uitgeven in plaats van met de hand op de knip te moeten leven. De indexeringen zouden zo een uitgesproken positief consumptie-effect hebben gehad op de economie. Mogelijk zelfs zo positief dat de door dat effect gestegen beleggingsrendementen, de kosten van de indexeringen in de pensioenvermogens meer dan gecompenseerd zouden hebben.

Onze huidige bestuurders en politici, maar ook de voorlieden van werknemers en werkgevers, en de voorlieden van onze pers en media en al hun ‘volgers’ die nog steeds in de waan verkeren dat hun pensioenperspectief door de ‘boomers’ wordt weg geconsumeerd, hebben met het saboteren van de pensioenindexering ook stevig in hun eigen pensioenopbouw gesneden. Ze moeten wel erg de pest aan ons hebben dat ze dat ervoor over hebben gehad.

30.1.2020

Klaas Maas
Welterdreef 179
2253 LJ Voorschoten

071-5315324